

KÖZGAZDASÁGTAN II.

Készült a TÁMOP-4.1.2-08/2/A/KMR-2009-0041 pályázati projekt keretében
Tartalomfejlesztés az ELTE TáTK Közgazdaságtudományi Tanszékén,
az ELTE Közgazdaságtudományi Tanszék,
az MTA Közgazdaságtudományi Intézet
és a Balassi Kiadó
közreműködésével.

Készítette: Lovics Gábor

Szakmai felelős: Lovics Gábor

2010. június

KÖZGAZDASÁGTAN II.

12. hét

Fogyasztás

Tk.: 15. fejezet

Lovics Gábor

Vázlat

- A Keynes-féle fogyasztási függvény
- Irving Fisher és az intertemporális választás
- Életciklus és permanens jövedelem hipotézis

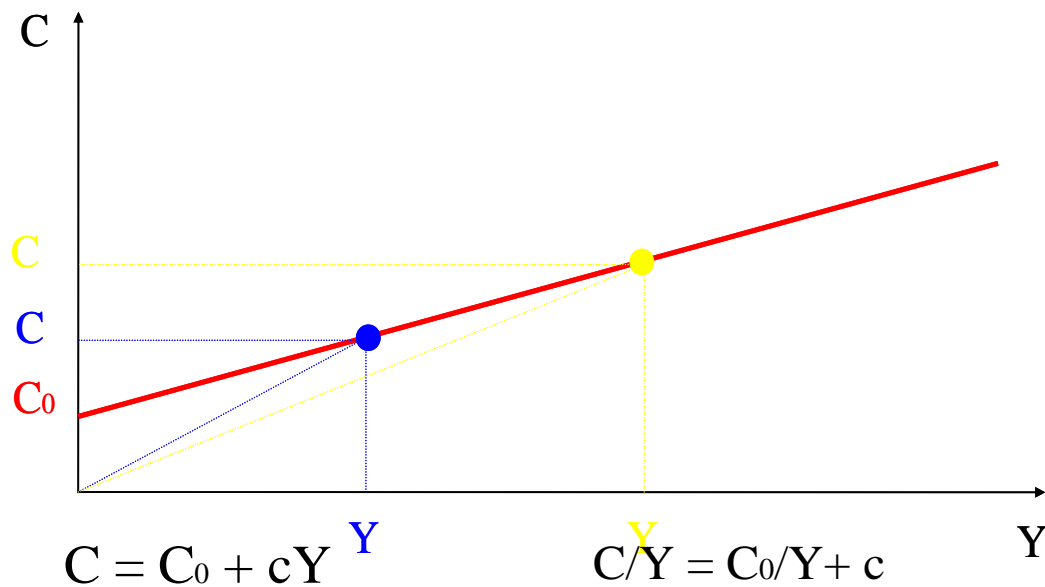
A keynesi fogyasztási függvény feltevései

- A **fogyasztási határhajlandóság** állandó, pozitív, és kisebb mint egy,
- Az **átlagos fogyasztási hajlandóság** csökken

C/Y csökken, ha Y nő.

- A fogyasztás elsősorban a jövedelemtől függ, és csak elhanyagolható mértékben függ egyéb tényezőktől, például a reálkamattól.

A keynesi fogyasztási függvény

Empirikus adatok és a fogyasztási függvény

Ha a jövedelem nő, a fogyasztás nő, tehát igazolható, hogy a fogyasztási határhajlandóság pozitív.

Ha a jövedelem nő, a megtakarítás is nő, tehát igazolható, hogy a fogyasztási határhajlandóság kisebb mint egy.

A magasabb jövedelműek jövedelmük nagyobb arányát fordítják megtakarításra, tehát igazolható, hogy az átlagos fogyasztási hajlandóság csökken.

Fogyasztás a világháború alatt és után

A második világháború alatt az állami kiadások megnöttek, és ezzel a párhuzamosan a jövedelem is megnőtt.

A korabeli előrejelzések alapján a háború után csökkennek a kormányzati vásárlások, amivel párhuzamosan nem növekszik arányosan magánfogyasztás. Így a háború után válságot kellett volna okozzon, hogy a megnövekedett megtakarításokat nem használják fel a magánberuházások.

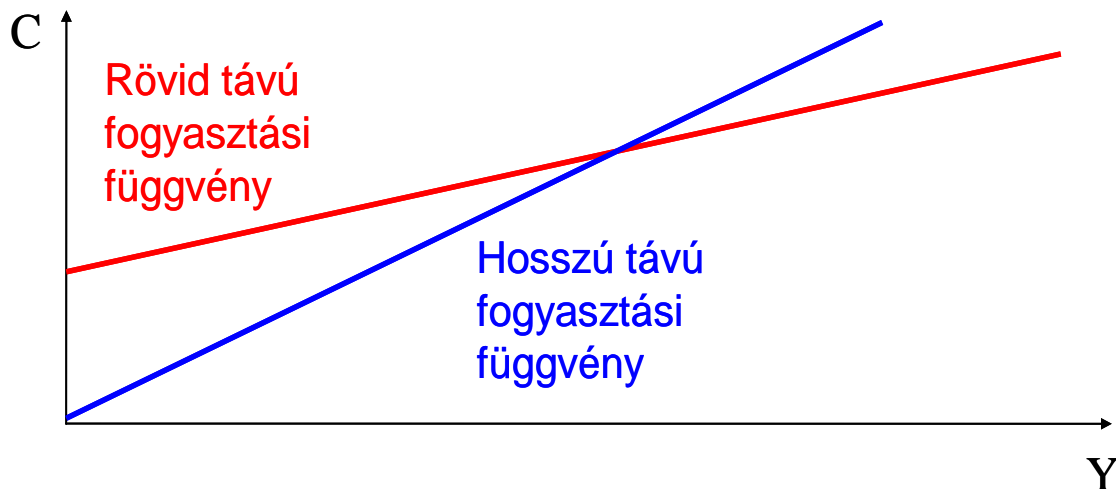
Más szóval a közgazdászok **szekuláris pangás** (végtelen hosszú válság) helyzetére számítottak.

Hosszú távú megfigyelések

Simon Kuntens jövedelem- és fogyasztási adatokat állított össze 1940-ben egészen 1869-ig visszamenőleg. Azt találta, hogy a bár ez idő alatt a jövedelem nagy mértékben növekedett, a fogyasztás jövedelem arány nem változott.

Mindkét megfigyelés ellentmond annak, hogy a keynesi fogyasztási függvény esetén a átlagos fogyasztási hajlandóság csökken.

Fogyasztási rejtély

A fogyasztási rejtély szerint hosszú távon az átlagos fogyasztási hajlam állandó, míg rövid távon csökkenő függvénye a jövedelemnek!

Irving Fisher és az intertemporális választás

A modell feltevései:

- A fogyasztó két időszakon keresztül él.
- Minkét időszakban kap jövedelmet rendre Y_1 ; Y_2 értékűt.
- A fogyasztó megtakaríthat vagy kölcsönt vehet fel az első időszakban r kamat mellett.
- A fogyasztó arról hoz döntést, hogy az első időszakban mennyit fogyaszt, a második időszakban pedig feléli maradék vagyonát.
- A fogyasztó döntését úgy hozza meg, hogy az neki a legjobb legyen.

Az intertemporális költségvetési korlát

A fogyasztó jövedelme az első időszakban: Y_1 .

Az megtakarítása: $S = Y_1 - C_1$ (negatív is lehet).

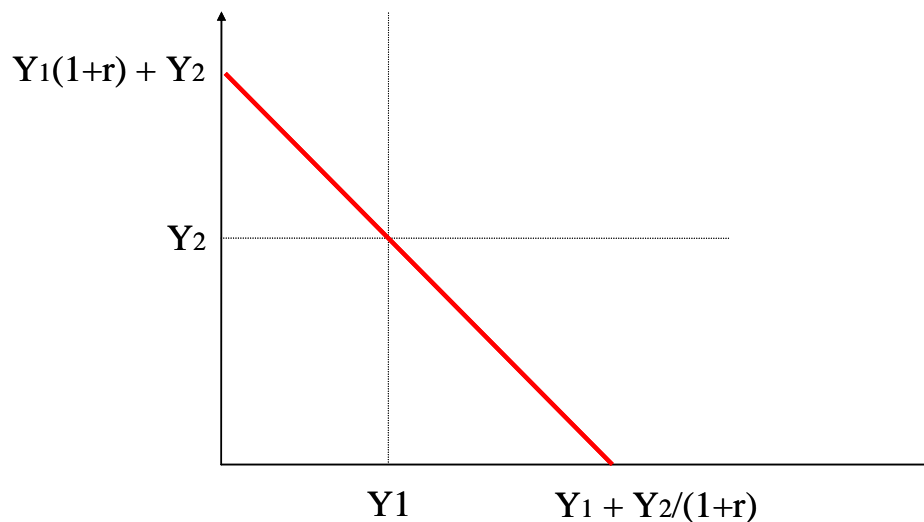
A második időszakban elfogyasztja a maradékot:

$$C_2 = (1+r)S + Y_2$$

$$C_2 = (1+r)(Y_1 - C_1) + Y_2$$

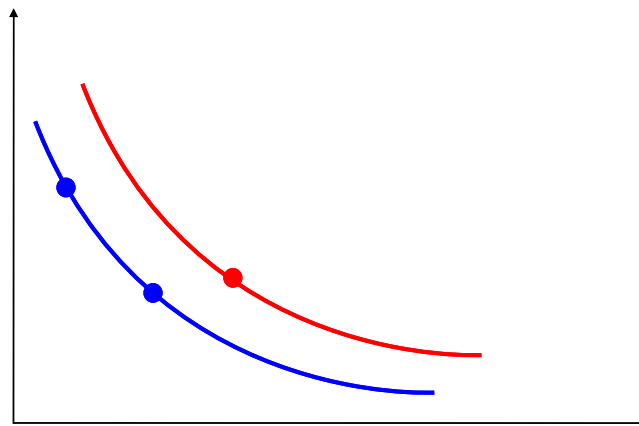
Az utolsó egyenletet átrendezve kapjuk, hogy

$$C_1 + C_2/(1+r) = Y_1 + Y_2/(1+r)$$

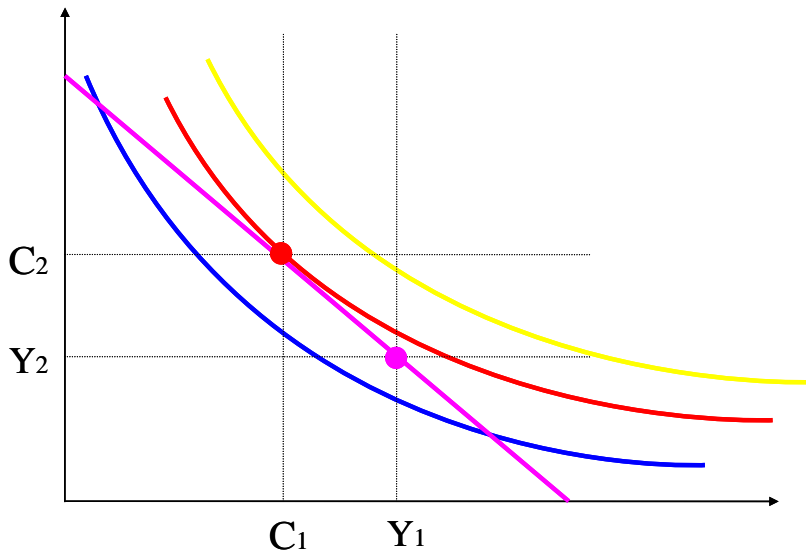

A fogyasztó közömbösségi görbéi

Helyettesítési
határányak (MRS)
nevezzük azt az arányt,
amely megmutatja, hogy
mennyi második időszaki
fogyasztásért hajlandó
lemondani egy első
időszaki fogyasztásért
cserébe.

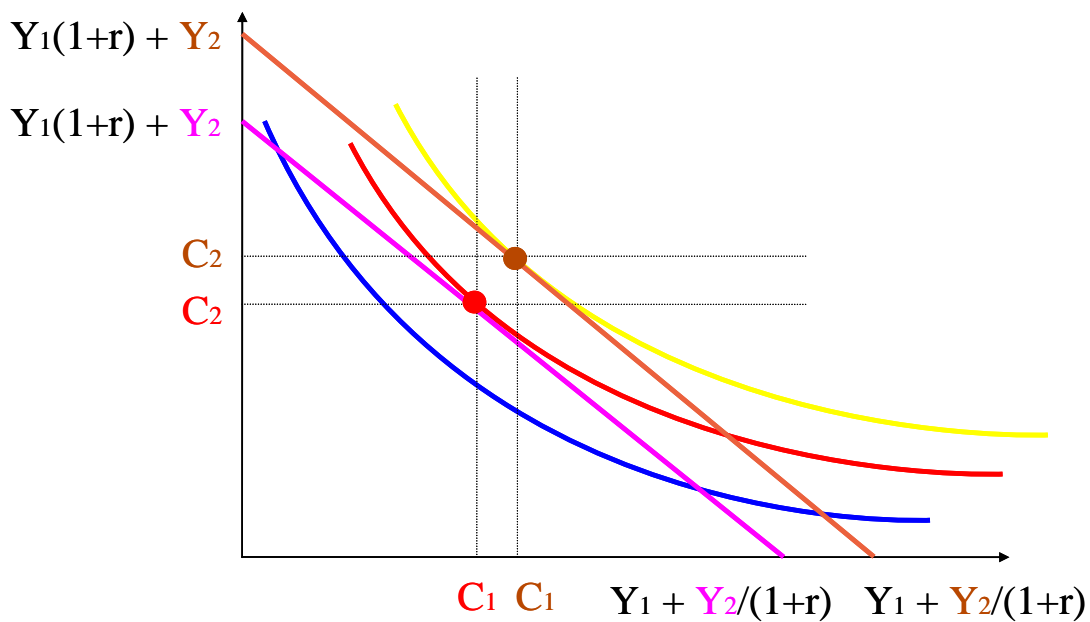

Az optimális választás

Az optimális választás két feltétele:
 Legyünk rajta a költségvetési korláton;
 $MRS = 1 + r$.

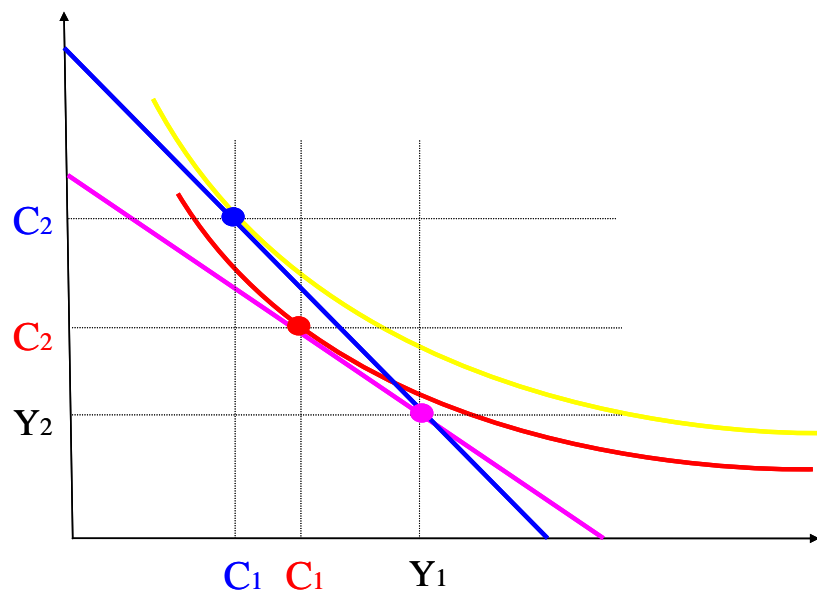
A jövedelemváltozás hatása

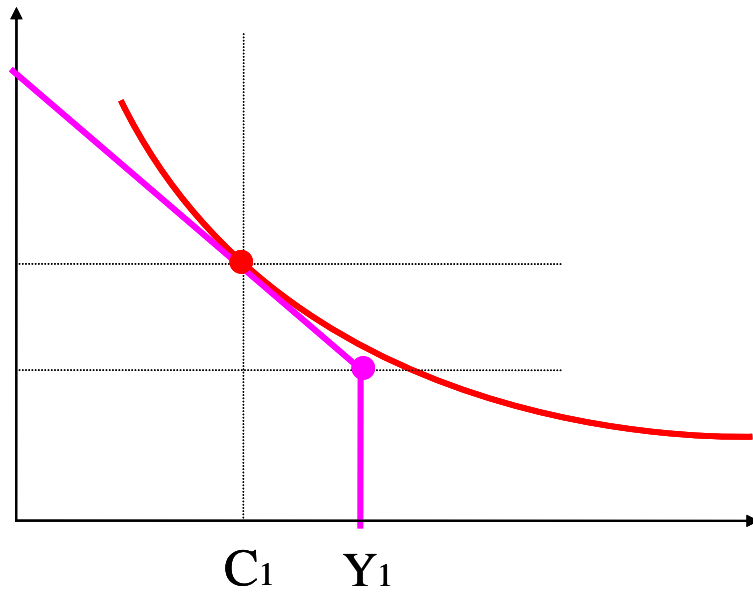
Tanulság

A Fisher-modell szerint, ellentétben a Keynesi fogyasztási függvénnyel, a jelen időszaki fogyasztási nemcsak a jelen időszaki jövedelemtől függ, hanem a jövőbeni remélt jövedelmektől is.

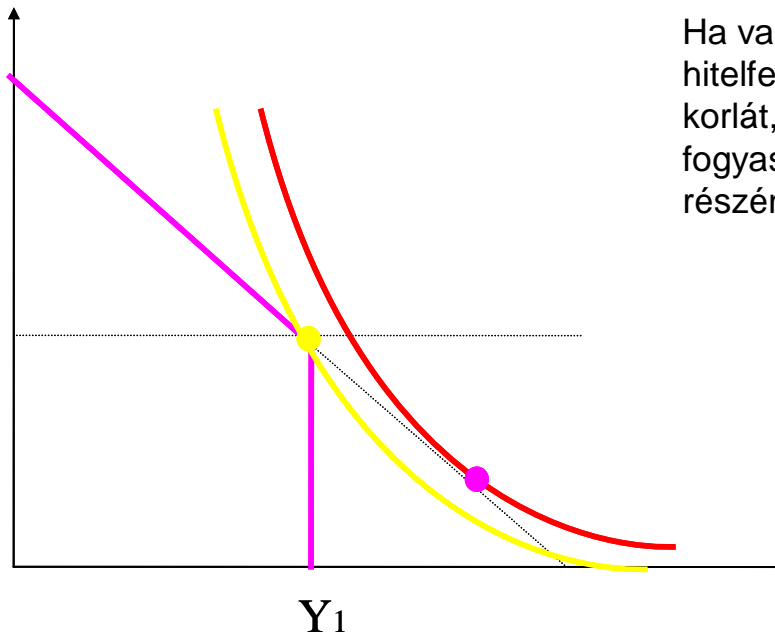
A kamatváltozás

A hitelfelvételi korlát

Ha a fogyasztó megtakarító, akkor a hitelkorlát nem változtat semmin.

Ha van hitelfelvételi korlát, akkor a fogyasztók egy részénél $C_1 = Y_1$.

Az életciklus-hipotézis

Feltevések:

Tegyük fel, hogy valaki még T évig él.

Jelenlegi vagyona W .

Nyugdíjig hátralévő évek száma: R .

Nyugdíjig éves jövedelem Y .

Kamatláb: $r = 0$.

Cél: élete hátralévő részében minden évben ugyanannyit fogyasszon.

A fogyasztó tehát $W + R \times Y$ vagyont akar T egyenlő részre osztani. Így:

$$C = W/T + (R/T) \times Y$$

A fogyasztási függvény itt is olyan formájú, mint Keynesnél

$$C = a + b \times Y,$$

ahol a a fogyasztás vagyona és nem a jövedelemre eső része.

Hosszú távon azonban a jövedelem és a vagyon együtt nőnek, ezért ott nem figyelhető meg a csökkenő átlagfogyasztás.

A permanens jövedelem hipotézise

Milton Friedman elmélete szerint a jövedelem két részből tevődik össze: YP permanens jövedelemből és YT átmeneti jövedelemből.

Vagyis: $Y = YP + YT$.

Friedman szerint a fogyasztási függvény:

$$C = aYP.$$

Az átlagos fogyasztás ekkor:

$$C/Y = aYP/Y.$$

Racionális várakozások és a permanens jövedelem

Az elméletben fontos kérdés, hogyan alakítja ki várakozásait a fogyasztó. Ha racionális várakozásokat feltételezünk, akkor YT szimmetrikus. Vagyis hosszú idő alatt permanens a jövedelmektől való eltérés, kinullázták egymást. Ennek következménye, hogy rövid távon a fogyasztás gyakorlatilag előrejelezhetetlen.